

„Expositio in Psalterium” wijst hij op rhetorische schoonheden, die in casu het boek der psalmen geschikt maken om er de ware eloquentie aan te bestudeeren en in zijn *Institutiones* somt hij de *auctores ecclesiastici* op, wier werken hij ter lezing aanbeveelt. Zoo hebben Augustinus’ denkbeelden doorgewerkt in de kloosterscholen, en daar is het, dat zijn ideaal van een onderwijs door de „*doctrina sana, id est christiana*” verwezenlijkt is.

Ik meen, ten slotte, dat, ook al houdt Augustinus’ boek zich alleen bezig met de wetenschappelijke vorming der *clerici*, er toch aanwijzingen zijn, dat hij ook een christianisering van het onderwijs aan hen, die zich het bekleeden van een wereldlijk ambt ten doel stelden, noodig en mogelijk achtte. Wanneer hij in de *Confessiones* klaagt over de holheid en ijdelheid van de fabelen van Vergilius en Homerus, die hij als knaap bij den *grammaticus* las, dan zegt hij: „Ik heb in die ijdele dingen veel nuttige woorden geleerd, maar die kunnen ook in niet ijdele zaken geleerd worden, en dat is de veilige weg, op welken de knapen behoorden te gaan”⁷⁸). Een nadere uiteenzetting van wat hij met de „*res non vanae*” bedoelde, kon men in de *Confessiones* kwalijk verwachten, maar dat Augustinus een verandering van leerstof in Christelijken zin op het oog had, is toch wel aannemelijk. Dat hij verder ook voor den niet-theoloog aan een bestudeering der *rhetorica* aan de hand der Christelijke geschriften de voorkeur gaf boven den traditioneele studiegang, blijkt o. a. uit zijn brief aan Dioscorus. In dezen uitvoerigen, omstreeks 410 geschreven brief tracht hij Dioscorus, die eerst in Rome en thans te Carthago *rhetorica* studeert en zich tot Augustinus gewend heeft om nader bescheid te mogen ontvangen aangaande talrijke moeilijke kwesties, ervan te overtuigen, dat hij zijn heidensche studiën moet laten varen, die van de „*vera doctrina et eruditio*” ver afliggen, en zijn wetenschappelijke werkzaamheden moet groepeeren om het Christelijk geloof als centrum⁸⁰).

Dat dit mogelijk was, heeft Augustinus in zijn werk „*De doctrina Christiana*” aangetoond. Daardoor is hij de eerste geweest in de West-Europeesche cultuurgeschiedenis, die de Christelijke levensbeschouwing ten grondslag heeft gelegd aan een systeem van onderwijs, waarin de resultaten van den